

Praktyczne ćwiczenie technik pipetowania

Wprowadzenie:

Pipety automatyczne są jednym z podstawowych narzędzi odmierzania objętości w laboratorium bioanalitycznym, szczególnie przy pracach w skali mikro. Zasada działania pipet automatycznych polega na zastosowaniu tłoka z kontrolowanym i regulowanym przesuwem, którego ruch powoduje zassanie cieczy w miejsce wypchanego wcześniej powietrza. Tłok jest uszczelniany uszczelką O-ring, aby zapobiec wyciekowi pipetowanej cieczy. Stan uszczelki decyduje o poprawnej pracy pipety i powtarzalności wyników, stąd konieczność okresowego sprawdzania i serwisowania pipet automatycznych.

Podstawowe wskazówki gwarantujące poprawną pracę pipet automatycznych

Zawsze

- ✓ Zawsze obchodź się delikatnie z autopipetą – w przeciwnym razie pipeta traci kalibrację.
- ✓ Zawsze upewnij się, że jednorazowa końcówka jest poprawnie zamocowana na końcu pipety.
- ✓ Zawsze trzymaj pipetę pionowo w trakcie napełniania lub opróżniania końcówki.
- ✓ Zawsze zwalnij tłok powoli i równomiernie w trakcie napełniania pipety.
- ✓ Zawsze w trakcie dozowania cieczy dotykaj końcówką ścianki próbki (lub dna pustego naczynia) do której ciecz jest dozowana i pozwól na całkowite opróżnienie końcówki (1-2 sek).
- ✓ Zawsze używaj świeżej końcówki dla nowego odczynnika lub próbki.

Nigdy

- ✓ Nigdy nie nastawiaj objętości poza skalą regulacji pipety.
- ✓ Nigdy nie używaj pipety bez poprawnie założonej końcówki.
- ✓ Nigdy nie odkładaj pipety z końcówką napełnioną cieczą – ciecz może zalać uszczelnienie tłoka, co spowoduje rozszczelnienie.
- ✓ Nigdy nie zwalnij tłoka gwałtownie podczas napełniania końcówki.
- ✓ Nigdy nie zanurzaj korpusu pipety w cieczy dozowanej.
- ✓ Nigdy nie spaceruj po laboratorium z napełnioną pipetą.

- ✓ Nigdy nie zanurzaj pełnej końcówki (w trakcie dozowania) pod powierzchnię cieczy znajdującej się w probówce.

Nastawianie objętości pipetowania

- Obracaj pierścień skali zgodnie z kierunkiem wskazówek zegara, aby zwiększyć objętość lub niezgodnie z tym kierunkiem, aby zmniejszyć objętość pipetowanej cieczy.

Techniki pipetowania

Pipety automatyczne mogą być używane w dwojaki sposób: albo według techniki „*pipetowanie normalne*”, albo stosując technikę „*pipetowanie różnicowe*”.

Pipetowanie normalne

1. Wciśnij tłok do pierwszego oporu, a następnie zanurz końcówkę pipety pionowo 2-3 mm pod powierzchnię pipetowanej cieczy.
2. Zwalniaj tłok powoli zapewniając gładki jego przesuw i zassanie cieczy do końcówki.
3. Czekaj 2-3 sekundy i wyciągnij końcówkę z cieczy przesuując po ściance naczynia (pionowo).
4. Przenieś pipetowaną ciecz do naczynia docelowego – dotykając końcówką ścianki lub dna naczynia, powoli naciśnij tłok do pierwszego oporu.
5. Dociśnij tłok do drugiego oporu – “wydmuchnij” z końcówki ewentualne pozostałości pipetowanej cieczy.

Pipetowanie różnicowe

1. Wciśnij tłok do drugiego oporu, a następnie zanurz końcówkę pipety pionowo 2-3 mm pod powierzchnię pipetowanej cieczy.
2. Zwalniaj tłok powoli zapewniając gładki jego przesuw i zassanie cieczy do końcówki.
3. Czekaj 2-3 sekundy i wyciągnij końcówkę z cieczy przesuując po ściance naczynia (pionowo).
4. Przenieś pipetowaną ciecz do naczynia docelowego – dotykając końcówką ścianki lub dna naczynia, powoli naciśnij tłok do pierwszego oporu. Część cieczy pozostanie w końcówce.
5. Nie zwalniając nacisku na tłok (pierwszy opór), przenieś pipetę do naczynia wyjściowego z dozowaną cieczą i opróżnij końcówkę poprzez dociśnięcie tłoka do drugiego oporu.

Precyzja i dokładność:

Precyzja opisuje powtarzalność wyników w serii pomiarowej; dokładność to zgodność wartości mierzonej z wartością rzeczywistą.

Cel ćwiczenia: *Ćwiczenie ma na celu praktyczną naukę technik pipetowania (normalne i różnicowe pipetowanie) z użyciem pipet automatycznych oraz analizę precyzji obu technik. Dodatkowo, ćwiczenie zapoznaje z podstawami pomiarów spektrofotometrycznych.*

Ćwiczenie 1

Sprzęt i odczynniki

- 1 autopipeta 10 - 100 μL (na studenta) oraz stojak do probówek typu Eppendorf
- 6 probówek typu Eppendorf o poj. 1.5 mL (na studenta)
- Roztwory barwników I, II, III & IV
- Żółte końcówki (10-200 μL)
- Mikrowirówka stołowa

Wykonanie ćwiczenia

• Zadanie 1A

Wykonaj poniższe zadanie stosując technikę „pipetowanie normalne”

1. Oznacz trzy 1.5 mL probówki literami ‘A’, ‘B’ i ‘C’ (wodoodporny marker).
2. Dodaj odpowiednie objętości roztworów I – IV zgodnie z Tabelą 1.

Tabela 1: Objętości pipetowanych roztworów w ćwiczeniu 1A i 1B.

Probówka	Roztwór I	Roztwór II	Roztwór III	Roztwór IV
A	25 μl	25 μl	20 μl	-
B	25 μl	25 μl	-	20 μl
C	25 μl	25 μl	10 μl	10 μl

3. Zamknij probówki i wymieszaj ich zawartość poprzez wstrząsanie (delikatne uderzenie dnem probówki o blat stołu).
4. Umieść probówki w mikrowirówce (pamiętaj o zrównoważonym rozmieszczeniu) i uruchom wirówkę na kilka sekund.

5. W każdej probówce powinno się znajdować 70 μl roztworu. Aby sprawdzić, czy Twoje pipetowanie było dokładne i precyzyjne, nastaw na autopipecie objętość 70 μl i bardzo ostrożnie, kolejno pobierz roztwór z każdej probówki. Czy w którejkolwiek z probówek pozostały resztki roztworu? Czy w końcu pipety pojawił się pęcherz powietrza?

6. Jeśli finalne objętości roztworów różnią się istotnie, powtarzaj eksperyment do uzyskania precyzyjnych i dokładnych wyników.

• **Zadanie 1B**

Powtórz Zadanie 1A stosując technikę “różnicowe pipetowanie”.

Porównaj wyniki uzyskane za pomocą obu technik i sformułuj wnioski końcowe.

Ćwiczenie 2

Sprzęt i odczynniki

- Spektrofotometr UV-Vis SP-830 *PLUS* firmy Metertech,
- 1 kuweta polistyrenowa do pomiarów spektrofotometrycznych ($d = 10 \text{ mm}$)
- 1 autopipeta 10 - 100 μL (na studenta) oraz żółte końcówki (10-200 μL)
- 8 probówek o poj. 10 mL
- Roztwór dichromianu potasu (1g/L)

Wykonanie ćwiczenia

• **Zadanie 2A** (Zastosuj pipetowanie normalne)

1. Przenieś 100 μl roztworu dichromianu potasu do probówki oznaczonej literą T (Test).
2. Do innej probówki oznaczonej literą O (próba Odniesienia) przenieś 100 μl wody destylowanej.
3. Do obu probówek dodaj po 2 ml wody destylowanej i dobrze wymieszaj ich zawartość.
4. Zmierz absorbancję roztworu T przy długości fali 350 nm, stosując roztwór O jako odnośnik.

Jeśli zmierzona absorbancja nie mieści się w zakresie $0,590 \pm 0,050$, należy powtarzać zadanie 2A aż do uzyskania zadowalającej dokładności. Kończącą wartość absorbancji zapisz w Tabeli 2.

• **Zadanie 2B** (Zastosuj pipetowanie normalne)

1. Do probówki oznaczonej literą O (próba Odniesienia) przenieś 100µl wody destylowanej.
2. Do pięciu probówek oznaczonych (T1, T2, T3, T4, T5) przenieś po 100µl roztworu dichromianu potasu.
3. Do wszystkich probówek dodaj po 2 ml wody destylowanej i dobrze wymieszaj ich zawartość.
4. Zmierz absorbancję roztworów testowych przy długości fali 350 nm, stosując roztwór O jako odnośnik, podobnie jak w poprzednim zadaniu.
5. Zapisz wyniki pomiarów w Tabeli 2.

• **Zadanie 2C** (Zastosuj pipetowanie różnicowe)

Powtórz Zadanie 2B stosując technikę “pipetowanie różnicowe”.

Opracowanie wyników

Tabela 2. Wyniki pomiaru absorbancji dla Ćwiczeń 2A, 2B i 2C.

<i>Wyniki pomiaru absorbancji</i>			
Ćwiczenie 2A	Probówka	Ćwiczenie 2B	Ćwiczenie 2C
	T1		
	T2		
	T3		
	T4		
	T5		
	Średnia		
	SD		
	%CV		

Porównaj wyniki uzyskane za pomocą obu technik i sformułuj wnioski końcowe dotyczące precyzji.

Zagadnienia:

1. Precyzja i dokładność
2. Spektrofotometria UV-Vis (prawa absorpcji i odchylenia od tych praw, aparatura)

Literatura uzupełniająca:

1. W. Szczepaniak, Metody instrumentalne w analizie chemicznej, PWN Warszawa 1996.